

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาประเทศ ประเทศใดมีประชากรที่ได้รับการศึกษาอย่างถูกต้องและทั่วถึง ประเทศนั้นก็จะเป็นประเทศที่มีความสำเร็จในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม ทั้งนี้ เพราะการพัฒนาประเทศไม่ว่าในด้านใด ต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ และกระบวนการที่สำคัญที่สุดในการพัฒนากำลังคนก็คือ กระบวนการทางการศึกษา เพื่อให้ได้ประชากรที่มีคุณภาพอันจะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการสร้างกำลังคนให้มีความรู้และมีทักษะในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถให้การศึกษาขั้นมูลฐานอันเป็นมรดกทางศิลปกรรมและวัฒนธรรมเพื่อปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีให้กับนักเรียน

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 รัฐได้ให้ความสำคัญของการศึกษา สืบเนื่องมาจากแผนการศึกษาก่อนๆ โดยถือว่าการศึกษามีความสำคัญในอันดับสูง ยิ่งแห่งกิจการของรัฐ และได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ระดับคือ ระดับก่อนประถม ศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา แต่ละระดับมีจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาแตกต่างกันออกไป สำหรับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา นั้น มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัด ทั้งนี้ รัฐจะจัดและส่งเสริมการมัธยมศึกษา โดยให้พลเมืองมีความเสมอภาคในโอกาสที่จะเข้ารับการศึกษา (ไพโรจน์ นาคะสุวรรณ 2527:130-133)

การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ผ่านมา รัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหาคือความไม่เสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา โดยการกระจายโรงเรียนมัธยมศึกษา ออกสู่ภูมิภาคและชนบทให้มากขึ้น ในระยะแรก เริ่มในกรุงเทพฯ ก่อนแล้วขยายออกสู่

หัวเมืองใหญ่และจังหวัดทุกจังหวัด การขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสู่อำเภอเป็นการขยายตามแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) โดยกำหนดให้มีโรงเรียนมัธยมศึกษาครบทุกอำเภอเมื่อสิ้นสุดแผน (กรมสามัญศึกษา 2521:4) มาตรการต่างๆที่กรมสามัญศึกษาได้ดำเนินการมีดังนี้ คือ ปี พ.ศ.2518 ดำเนินการเปิดโรงเรียนมัธยมศึกษาในระดับตำบลขึ้น ควบคู่ไปกับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอ ในแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) ได้เพิ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขึ้นปีละประมาณ 100 โรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ 2526:151-152) ในแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) ขยายเพิ่มอีกปีละประมาณ 50 โรงเรียน (กรมสามัญศึกษา 2524:25) และในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ได้กำหนดเป้าหมายขยายโรงเรียนมัธยมศึกษาขึ้นปีละ 30 โรงเรียน สาขาของโรงเรียนมัธยมศึกษาเดิม ปีละ 20 สาขา และหน่วยเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 50 หน่วย (กรมสามัญศึกษา 2529:34) ปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2531) มีโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา รวมทั้งสิ้น 1,745 โรงเรียน 14 สาขา และ 41 หน่วย (กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา 2531:1)

นอกจากการกระจายโรงเรียนมัธยมศึกษาออกสู่ชนบทดังกล่าวแล้ว กรมสามัญศึกษายังได้จัดทำโครงการเพื่อขยายและปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนภูมิภาคมุ่งเน้นด้านคุณภาพและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาหลายโครงการ คือ โครงการโรงเรียนมัธยมแบบประสม โครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาชนบท โครงการพัฒนาโรงเรียนมัธยมในส่วนภูมิภาค โครงการทดลองโรงเรียนมัธยมทฤษฎี โครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท (สมบูรณ ูปถัมภ์ 2523:110-129) และโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก (กรมสามัญศึกษา 2527:16)

แม้ว่ารัฐบาลได้ดำเนินการกระจายโรงเรียนมัธยมศึกษาออกสู่ภูมิภาคเป็นจำนวนมาก และปรับปรุงโรงเรียนตามโครงการต่างๆดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่ปรากฏว่าจำนวนนักเรียนที่เรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังปรากฏในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) กระทรวงศึกษาธิการกำหนดเป้าหมายรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1,173,905 คน 1,269,460 คน 1,370,730 คน 1,484,800 คน และ

1,606,720 คน ผลรับนักเรียนจริงระหว่างปี 2525-2529 มีจำนวน 1,186,160 คน 1,219,254 คน 1,299,639 คน 1,286,566 คน และ 1,254,712 คน ปี 2525 รับผิดชอบสูงกว่าเป้า ส่วนปีอื่น่ารับผิดชอบต่ำกว่าเป้าหมายระหว่างร้อยละ 3.95 ถึงร้อยละ 2.19 (กระทรวงศึกษาธิการ 2529:8) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้สรุปผลการพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 5 ความว่า การขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ยังไม่สามารถขยายได้อย่างกว้างขวางตามเป้าหมายที่วางไว้ อัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีเพียงร้อยละ 40 เท่านั้น ในปลายปีของแผนฯ คือ 2528 และ 2529 จำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลับลดลงมาก ส่วนในด้านคุณภาพของการศึกษายังมีความแตกต่างกัน ระหว่างโรงเรียนในเมืองกับโรงเรียนในชนบท โรงเรียนที่มีคุณภาพดีมักอยู่ในเมือง และผู้ที่เข้าศึกษาได้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีพื้นฐานทางการเรียนและฐานะทางเศรษฐกิจดี และส่วนใหญ่ผู้ที่ด้อยกว่าในฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม จึงต้องเข้าศึกษาในโรงเรียนที่ด้อยกว่าในด้านคุณภาพ ทำให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาในคุณภาพที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ความแตกต่างทางพื้นฐานของผู้เรียนเองมีผลทำให้คุณภาพของผู้เรียนแตกต่างกันไปด้วย นักเรียนที่ด้อยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมมักมีปัญหาในเรื่องต่างๆ เช่น การขาดแคลนทุนทรัพย์ ขาดแคลนอาหาร วัสดุอุปกรณ์ และมีปัญหาในเรื่องสุขภาพอนามัย เป็นต้น ทำให้ขาดความพร้อมในการศึกษาแล้วเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529:14-19)

จากการสำรวจและศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาสาเหตุหรือเหตุผลของการเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาต่ำของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2528 (กองแผนงานกรมสามัญศึกษา 2530:3-4) ผลออกมาคล้ายคลึงกัน ซึ่งมีสาเหตุสำคัญสรุปได้ 5 ประการ คือ

1. ความยากจนของผู้ปกครอง ผู้ปกครองไม่สามารถส่งลูกหลานเข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาได้ เพราะไม่มีเงินเสียค่าบำรุงการศึกษา ค่าหนังสือเรียน และค่ากิจกรรมต่างๆ ที่จำเป็นต้องจ่ายในขณะที่กำลังเรียนในระดับมัธยมศึกษา

2. โรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ห่างไกลจากบ้าน เด็กต้องเดินทางไกลแม้จะมีโรงเรียนมัศึกษาระดับตำบลแล้วก็ตาม ก็ยังไม่เพียงพอ ในบางท้องที่โรงเรียน

อยู่ห่างจากบ้านมาก ผู้ปกครองยัง เป็นห่วงและไม่ประสงค์จะให้บุตรหลานของตน โดยเฉพาะเด็กนักเรียนหญิงต้องห้อยโหนเปียกเสียดขึ้นรถประจำทาง ซึ่งมีสภาพไม่สู้จะปลอดภัย

3. ผู้ปกครองมีความต้องการที่จะให้บุตรหลานอยู่ช่วยทำงานบ้านและงานอาชีพ เพราะเห็นว่าเป็นเด็กที่โตเพียงพอแก่การทำงานได้แล้ว

4. ผู้ปกครองบางกลุ่มมีความคิดเห็นและค่านิยมว่า ถ้าลงทุนให้ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาแล้ว เด็กจะต้องสามารถเข้ารับราชการหรือรับจ้างในหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนได้ สภาพปัจจุบันการเข้าสู่ตลาดแรงงานในภาครัฐและเอกชนมีข้อจำกัดอยู่มาก ซึ่งสวนทางกับความมุ่งหวังของผู้ปกครอง ผู้ปกครองอีกจำนวนไม่น้อยที่มีความคิดเห็นว่าการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาไม่ได้มีส่วนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของครอบครัว จากพฤติกรรมที่ได้พบได้เห็นของเด็กบางกลุ่ม บางคนจึงมักมีคำกล่าวเสมอว่า เด็กที่ไม่ได้เรียนต่อสามารถใช้ทำงานได้ ทำนาได้ ทำสวนได้ เมื่อส่งให้เรียนต่อจนจบชั้นมัธยมศึกษาแล้ว มักไม่สนใจทำงานเหล่านั้น ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนบางกลุ่มเช่นนี้จึงช่วยเสริมเหตุผลของผู้ปกครองที่ไม่ประสงค์จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา

5. ปรากฏการณ์อีกเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นและผู้ปกครองเข้าใจว่าเป็นผลจากการเรียนต่อมัธยมศึกษา คือ เป็นสาเหตุสำคัญให้เยาวชนทั้งถิ่นฐานบ้านช่อง เรือกสวนไร่นาอพยพเข้ามาในเมืองใหญ่เพื่อเลือกหางานอื่นที่เห็นว่าตรงกับความรู้ความสามารถที่ได้เล่าเรียนมา เมื่อหางานทำไม่ได้ก็กลายเป็นคนว่างงาน เป็นปัญหาที่น่าห่วงใยของผู้ปกครองและรัฐบาลต่อไป

ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) รัฐบาลได้กำหนดนโยบายเพิ่มความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา และความเสมอภาคทางคุณภาพการศึกษา มีมาตรการจะเร่งขยายบริการการศึกษาไปสู่ชนบท ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ยากจนในเขตชนบทให้ได้รับโอกาสทางการศึกษา และจะจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาให้แก่โรงเรียนที่ด้อยคุณภาพตามความเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพ นโยบายด้านการศึกษาเพื่อชีวิตและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มีมาตรการจะเร่งขยายการจัดมัธยมศึกษาตอนต้นให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดย

เฉพาะในเขตพื้นที่ที่มีอัตราการเรียนต่อต่ำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529:25-26)

เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาล และเนื่องด้วย จากสาเหตุของการเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่ำดังกล่าว กรมสามัญศึกษาได้กำหนดให้มีโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรมสามัญศึกษา ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ (กรมสามัญศึกษา 2530:4) ดังนี้

1. ให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตชนบทเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวนสูงขึ้นเป็นร้อยละ 50 ในปี 2534
 2. ลดค่าใช้จ่ายของพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยไม่ต้องชำระเงินค่าบำรุงการศึกษา ค่าหนังสือเรียน และลดค่าใช้จ่ายในด้านกิจกรรมต่างๆ
 3. ให้นักเรียนสามารถเดินทางไปเรียนที่โรงเรียนใกล้บ้าน หรือมีความสะดวกในการเดินทางและการเรียน
 4. เปิดโอกาสให้นักเรียนช่วยเหลืองานบ้าน และการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง
 5. ให้นักเรียนมีงานทำ สามารถประกอบอาชีพตามสภาพทรัพยากรของท้องถิ่น โดยเฉพาะงานอาชีพตามแนวทางอาชีพของพ่อแม่ ผู้ปกครอง
- การดำเนินงานตามโครงการนี้ กรมสามัญศึกษาได้กำหนดให้โรงเรียนดำเนินการตามมาตรการของโครงการ (กรมสามัญศึกษา 2530:3) ดังนี้

1. การพัฒนาและส่งเสริมการบริหารโครงการ
2. การลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง
3. การส่งเสริมให้นักเรียนช่วยตนเองและครอบครัว
4. การส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน
5. การส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน

กลุ่มเป้าหมายในโครงการดังกล่าวคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่อยู่ในระดับตำบล นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลของทุกจังหวัด โดยจัดให้โรงเรียนเหล่านี้เข้าโครงการเป็นปีๆไป ตั้งแต่ปี 2530-2534 ในปี 2530 มีโรงเรียนเข้าโครงการเป็นโรงเรียนในพื้นที่ชนบทยากจน 38 จังหวัด รวม 225 โรงเรียน ส่วนปีต่อไปมีโรงเรียนเข้าโครงการเพิ่มทุกปีดังนี้ 93 โรงเรียน 82 โรงเรียน 106 โรงเรียน และ

212 โรง ตามลำดับ รวมโรงเรียนที่เข้าโครงการจำนวน 718 โรง ซึ่งครอบคลุมโรงเรียนระดับตำบลทั้งหมดทั่วประเทศ (กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา 2530:23-24)

กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของปีการศึกษา 2530 ได้สรุปผลการประเมินว่า การดำเนินการได้รับความสำเร็จเป็นอย่างสูงในด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา โรงเรียนสามารถรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพิ่มขึ้นตามวัตถุประสงค์ของโครงการ กล่าวคือ รับได้ถึงร้อยละ 96 ของแผนชั้นเรียน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 34 จากเดิมซึ่งรับนักเรียนได้ลดลงเรื่อยๆตลอดมา (กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา 2531:1) และจากการสรุปผลการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในโครงการ จำนวน 318 โรง ของปีการศึกษา 2527-2531 มีผล (กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา 2531:51) เป็นดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่รับได้ และที่เปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา จำแนกตามปีการศึกษา 2527-2531

ปีการศึกษา	จำนวนนักเรียนชั้น ม.1 ที่รับได้ทั้ง 318 โรง (คน)	จำนวนนักเรียนที่รับได้ เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา 1 ปี	หมายเหตุ
2527	26,619	-	ก่อนเข้าโครงการ
2528	26,436	ลดลง 183 คน	ก่อนเข้าโครงการ
2529	26,235	ลดลง 201 คน	ก่อนเข้าโครงการ
2530	34,864	เพิ่มขึ้น 8,629 คน	เข้าโครงการ
2531	40,654	เพิ่มขึ้น 5,790 คน	เข้าโครงการ

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ในส่วนรวมของโรงเรียนในโครงการ ก่อนเข้าโครงการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้น้อยและลดลงเรื่อยๆ แต่เมื่อเข้าโครงการแล้ว สามารถรับนักเรียนได้สูงขึ้น

เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายของโครงการดังกล่าว กรมสามัญศึกษาได้มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และคัดเลือกโรงเรียนในโครงการอันเป็นโรงเรียนแม่แบบขึ้น การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานครั้งแรกในปีการศึกษา 2530 มีโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนแม่แบบ จำนวน 20 โรงเรียนจากโรงเรียนในโครงการทั้งหมด 225 โรงเรียน และประเมินผลครั้งที่ 2 ในปีการศึกษา 2531 มีโรงเรียนแม่แบบจำนวน 51 โรงเรียน จากโรงเรียนในโครงการทั้งหมด 318 โรงเรียน (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา 2531:4-9) หลักเกณฑ์ในการประเมินและรายชื่อโรงเรียนแม่แบบทั้ง 51 โรงเรียนอยู่ในภาคผนวก ข

โรงเรียนนาบัววิทยา อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เป็นโรงเรียนหนึ่ง ในจำนวนโรงเรียน 51 โรงเรียน ดังกล่าวที่ได้ดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการและได้รับเลือกให้เป็นโรงเรียนแม่แบบแก่โรงเรียนอื่นๆด้วย ทั้งนี้โรงเรียนได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณภาพการดำเนินงานเท่ากับ 2.6 (จากเกณฑ์ 3) และได้คะแนนเป็นอันดับรองจากคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ 2.7 เมื่อพิจารณาสถิติการรับนักเรียนและอัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนนาบัววิทยา เปรียบเทียบกับอัตราการเรียนต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งประเทศ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่บริการ จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนนาบัววิทยา และอัตราการเรียนต่อ จำแนกตามปีการศึกษา 2525-2531

ปีการศึกษา	นักเรียนจบ ป.6 (คน)	เรียนต่อ ม.1 เมื่อต้นปีการ ศึกษา (คน)	อัตราการเรียนต่อ ม.1 โรงเรียน นาบัววิทยา (%)	อัตราการเรียนต่อ ม.1 ทั่วประเทศ (%)
2525	323	49	15.17	41.80
2526	334	57	17.07	41.95
2527	409	81	19.80	44.90
2528	448	85	18.94	40.23
2529	585	108	18.46	41.99
2530	435	105	24.14	42.19
2531	423	204	48.23	42.29

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ก่อนเข้าโครงการตั้งแต่ปีการศึกษา 2525-2529 โรงเรียนนาบัววิทยามีอัตราการเรียนต่อของนักเรียนต่ำ เมื่อเข้าโครงการปีการศึกษา 2530 อัตราการเรียนต่อเริ่มสูงขึ้น และปีการศึกษา 2531 มีอัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นร้อยละ 48.23 ซึ่งสูงกว่าอัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั่วประเทศ (ในช่วงเวลาดังกล่าวอัตราการเรียนต่อเฉลี่ยทั่วประเทศร้อยละ 42) แสดงว่า การดำเนินงานตามมาตรการโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนนาบัววิทยามีประสิทธิภาพสามารถจูงใจผู้ปกครองของนักเรียนในเขตพื้นที่บริการให้เห็นความสำคัญของการศึกษา และสนใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อโรงเรียนนี้มากขึ้น ถึงขนาดมีอัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูง ทั้งๆที่โรงเรียนนาบัววิทยามีสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียน ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ โรงเรียนตั้งอยู่ใน

ตำบลพื้นที่ชนบทยากจน ซึ่งเดิมเป็นท้องที่กั้นตารตามประกาศของกระทรวงการคลัง และเคยเป็นเขตพื้นที่เป้าหมายของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์มาก่อน อีกทั้งโรงเรียนเคยประสบปัญหาให้นักเรียนเข้าเรียนต่อน้อยมาตลอด แต่เมื่อเข้าโครงการแล้ว โรงเรียนก็สามารถดำเนินงานได้ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และยังได้รับการคัดเลือกจากกรมสามัญศึกษาให้จัดเป็นแม่แบบของโรงเรียนอื่นอีกด้วย นอกจากนี้ผลการประเมินโดยเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษาก็ยังพบว่า โรงเรียนนาบัววิทยา ได้คะแนนสูงสุดเป็นอันดับรองจากโรงเรียนขอนแก่นประชาสรรค์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนนาบัววิทยา โดยใช้การประเมินแบบการศึกษาเฉพาะกรณี ด้วยวิธีการสำรวจภาคสนาม และศึกษาเอกสาร รวมทั้งการใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบด้วยวิธีการหลายาต์ด้านประกอบกับวิธีทางผู้บริหารโครงการ ผู้เข้าร่วมโครงการของโรงเรียน ตลอดจนความพึงพอใจของครู-อาจารย์ นักเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อทราบกลยุทธ์และวิธีการในการทำงานให้เกิดความสำเร็จ ปัญหา การแก้ไขปัญหา และผลการดำเนินงาน อันเป็นแบบอย่างหรือแนวทางในการประเมินการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของโรงเรียนอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากลยุทธ์และวิธีการในการทำงานให้เกิดความสำเร็จ ปัญหา การแก้ไขปัญหาและผลในการดำเนินงานของโรงเรียนนาบัววิทยา ตามมาตรฐานในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรมสามัญศึกษา คือ

1. การพัฒนาและส่งเสริมการบริหารโครงการ
2. การลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง
3. การส่งเสริมให้นักเรียนช่วยตนเองและครอบครัว
4. การส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน
5. การส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน ตามมาตรการของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนนาบัววิทยา จังหวัดพิษณุโลก ในปีการศึกษา 2530 และ 2531

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงาน หมายถึง กระบวนการ และวิธีการจัดกิจกรรมของโรงเรียนตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรมสามัญศึกษา รวม 19 กิจกรรม
2. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนนาบัววิทยา อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
3. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง อาจารย์ใหญ่และผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นทางการและทั้งที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นการภายในของโรงเรียนนาบัววิทยา จังหวัดพิษณุโลก
4. ครู-อาจารย์ หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติราชการฝ่ายการสอนและฝ่ายสนับสนุนการสอนของโรงเรียนนาบัววิทยา จังหวัดพิษณุโลก
5. ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง บิดา มารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนที่ให้การอุปการะสนับสนุนการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ของโรงเรียนนาบัววิทยา จังหวัดพิษณุโลก
6. โรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในรัศมีพื้นที่ที่กรมสามัญศึกษากำหนดให้ เป็นตัวบ่อนนักเรียนเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนนาบัววิทยา จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ โรงเรียนประชาสงเคราะห์พิทยา โรงเรียนบ้านนาคาลัย โรงเรียนบ้านน้ำลอม โรงเรียนบ้านนาไก่อ่เขี้ย โรงเรียนบ้านน้ำพริก โรงเรียนบ้านยางโกลน โรงเรียนบ้านกกม่วง โรงเรียนบ้านป่งदारอด

โรงเรียนบึงปลาฝา โรงเรียนบ้านนาเมือง โรงเรียนบ้านนาพองแดง โรงเรียนบ้านนาทุ่งใหญ่ โรงเรียนบ้านน้ำกุ่ม และโรงเรียนบ้านนาแฝก

7. โรงเรียนมัธยมศึกษาระดับตำบลหรือประจำตำบล หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่อยู่ในส่วนภูมิภาค ตั้งอยู่บนท้องที่ตำบลในชนบท นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล

8. การเรียนการสอนแบบปกติ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

9. การเรียนการสอนแบบกึ่งระบบโรงเรียน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 แต่ปรับคาบเวลาเรียนใหม่ ให้มีเวลาเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงกลยุทธ์และวิธีการในการทำให้เกิดความสำเร็จ ปัญหาและการแก้ไขปัญหา ในการดำเนินงานของโรงเรียนนาบัววิทยา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อประโยชน์ในการนำผลการวิจัยเป็นแบบและแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียนอื่นๆที่เข้าโครงการนี้ให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2. เพื่อเป็นแนวทางที่กรมสามัญศึกษาจะนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปพิจารณาเพื่อหาทางช่วยเหลือสนับสนุนหรือนิเทศโรงเรียนที่ประสบปัญหาในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3. เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินผลด้วยวิธีการทำวิจัยแบบการศึกษาเฉพาะกรณี